

“We snappen de Nederlandse natuur niet meer.”

OPINIE

Tekst Kees de Heer Beeld vissen fotolia.com

Nederland is het land van enorme aantallen ganzen, aalscholvers, wilde zwijnen en edelherten. Als het aan milieugeograaf Tom Bade ligt dan sturen we het niet langer op biodiversiteit, maar op biomassa. Een hartstochtelijk betoog voor succesvolle soorten.

“Ik geloof niet meer in biodiversiteit, want daar kun je niets mee. Het is een ecologisch zeer overgewaardeerd begrip. Wat wel belangrijk is: grote aantallen van bepaalde soorten. We moeten sturen op biomassa”, stelt Tom Bade, directeur van Triple E. De milieugeograaf wil de natuurbescherming herschrijven met een nieuw concept: “Als je biomassa niet als uitgangspunt neemt, dan snap je de Nederlandse natuur niet. Denk aan de bizons, die ooit in enorme kuddes rondtrokken. Denk aan de wapitiherten en saïgaantilopes. Denk aan de trekduiven, die als ze overkwamen urenlang de zon aan het gezicht onttrokken. Denk aan de jaarlijkse zalmtrek. De aantasting van de natuur is begonnen toen deze kuddes, zwermen en scholen werden gedecimeerd.”

De term ‘biomassa’ is bedacht door Tom Bade, directeur van Triple E, een kenniscentrum op het raakvlak van natuur en economie. Het woord is een overduidelijke knipoog naar het begrip ‘biodiversiteit’, maar blijkbaar vindt hij de biomassa van een klein aantal soorten belangrijker dan de soortenrijkdom: “Het kenmerkende van de natuur is dat het gaat om het vele. Ik zeg het graag met de woorden van de komiek Bert Visser: Het geluk zit in de grote dingen.”

“Een uitbraak van biomassa is heel normaal, ook in Nederland. Er is altijd

wel een soort die het gewoon goed doet. Het ene jaar is een prima mezen seizoen, het andere is een goed rupsenjaar. Daar ligt geen milieuprobleem aan ten grondslag, dat hoort hier gewoon. We hadden deze zomer veel rupsen en volgens sommige analisten ligt dat aan de hoge depositie van verzurende stoffen. Maar dat is onzin. Zo’n uitbraak van biomassa hoort bij de natuur van Nederland. Te veel edelherten in de Oostvaardersplassen? Wilde zwijnen op de Veluwe? Damherten op Walcheren? Overzomerende ganzen? Eikenprocessierupsen? Noem het een plaag, maar biomassa is een normaal verschijnsel, een teken van succes.”

SUCCESVOLLE NATUUR

“Biomassa is belangrijker dan biodiversiteit. De Nederlandse natuurbeschermers hebben verschralling hoog in het vaandel staan, maar dat lukt nergens. Wij leven in de leugen van Westhoff. Wie heeft er ooit verzonnen dat je in Nederland moet werken aan verschralling, juist in de rijkste delta van Europa met dikke pakketten vruchtbare zeeklei en veen?

Als de natuur het bij ons goed doet, dan krijg je juist enorme aantallen ganzen, aalscholvers, edelherten en konikpaarden. Bij een succesvol natuurbeleid loopt het dus meteen uit de hand. Want wij zijn niet voorbereid op die grote aantallen en dus vormen ze meteen

Milieugeograaf Tom Bade: “Wij leven in de leugen van Westhoff.”

een probleem. In een strenge winter kunnen die edelherten en konikpaarden creperen van de honger en dat willen we niet, dan moet er zondig weer worden ingegrepen. Vraag de Tweede Kamer maar wat er moet gebeuren met de edelherten in de Oostvaardersplassen.

“We snappen onze eigen natuur niet. Wij zijn druk bezig met het openhouden van zandverstuivingen en het verschraken van natuurgebieden. Maar een hoge biodiversiteit heeft niets te maken met voedselarmoede. Koraalriffen, tropische regenwouden zijn soortenrijk, maar eveneens voedselrijk. Als voedsel altijd voldoende beschikbaar is, dan krijg je een uitbundige, frivole natuur. Maar soms is voedsel tijdelijk bereikbaar. In de gematigde zones met hun seizoenen komen de grote hoeveelheden voedsel slechts tijdelijk ter beschikking. De natuur stuurt er dan van weinig soorten heel veel exemplaren naar toe. Je hebt dan niet duizenden soorten met een paartje van iedere soort, maar je hebt twee of drie soorten in aantallen van miljoenen.”

ECONOMISCH BELANG

“Vanuit economisch perspectief is biomassa veel belangrijker dan biodi-

versiteit. Juist die grote aantallen dieren zijn van levensbelang vanwege hun producten. Bizons leverden erg veel voedsel, zelfs de botten werden gebruikt. Walvissen zorgden voor levertraan. Reuzenalken waren niet lekker, maar hun vet was goed brandbaar.

Denk even terug aan de Gouden Eeuw: de werksters hadden in hun contract laten vastleggen, dat ze niet elke dag zalm zouden krijgen, maar hooguit drie of vier keer per week. Zij wilden meer afwisseling, meer biodiversiteit. Biomassa kwam zelfs tot uiting in de arbeidsvoorwaarden.

In een duurzame samenleving is het goed omgaan met biomassa belangrijker dan omgaan met biodiversiteit. Ver voordat de biodiversiteit verminderde, werd de biomassa aangetast. De aantasting van de natuur begon met het uitsterven van een paar soorten, die in grote aantallen present waren. Nu verdwijnen er inderdaad heel veel soorten, maar dat is qua ecologie minder relevant. Biomassa is ecologisch veel belangrijker. Kijk naar de grote maatschappelijke vraagstukken: het leegvissen van de zee, de problematiek rond wilde zwijnen op de Veluwe en edelherten in de Oostvaardersplassen,

de enorme aantallen ganzen op boerenland. Er liggen tachtigduizend ganzen in de vriezer, maar we weten niet wat we daarmee aan moeten.”

DRAAGVLAK

“Biomassa is van belang voor de grote predatoren. Predatoren krijgen het moeilijker als de biomassa afneemt en het omgekeerde is eveneens het geval. Het gaat goed met de zeearend in de Oostvaardersplassen. Het gaat goed met de bruinvis en met de zeehond. In het verleden hebben we op vrijwel alle predatoren fanatiek gejaagd. Maar als je stopt met jagen, dan krijg je er veel van. Lenie 't Hart heeft nog niet door dat ze overbodig is geworden...

Als het gaat om educatie, dan kun je prima uit de voeten met het begrip biomassa. Want daarmee kun je het grote publiek zelfs het verhaal vertellen van strenge winters en stervende edelherten in de Oostvaardersplassen.

Biomassa is spannend, biodiversiteit niet. Voor biodiversiteit moet je deskundig zijn, moet je in de Bennekomse Meent de verschillen tussen driehonderd verschillende plantensoorten kennen. Maar iedereen kan de biomassa zien. Qua beleving is dat mooier. Je hoeft er niets voor te weten. Je kunt uren kijken naar een forse spreekuilenzwerm en naar de trek van meeuwen langs de duinen. Een weiland boordevol ganzen is misschien voor deskundigen niet leuk, maar voor het grote publiek wel. Van een film met een kudde gnoes in de Serengeti kan iedereen genieten.

Al deze voorbeelden gaan over biomassa. Ik heb dit concept een naam gegeven, maar we moeten het nog verder ontwikkelen. Triple E is daar volop mee bezig, samen met Henk Sijpe, hoogleraar systeemecologie aan de universiteit van Wageningen. Twee aio's gaan het concept verder uitwerken. De impact van dit nieuwe concept is enorm. Het gaat in feite om het herschrijven van de biologie en de ecologie, niet meer en niet minder. Het jaar 2010 staat te boek als het jaar van de biodiversiteit, 2011 gaan we uitroepen tot jaar van de biomassa.

Een school hormakrel herbergt veel biomassa.